

Čia įsikūrusi UAB „Arginta“

Pradžia Nr. 20

Kad dulkės nenusėstų

Iš UAB *Arginta* gamybos vadovo Stanislovo Keževičiaus darbo vietos visas cechą atsiveria kaip ant delno. Gamybos triukšmą slopina stora stiklo siena, o gamybos vadovui svarbu matyti ne tik tai, kas vyksta ceche, bet ir tai, ką rodo kompiuterio ekranas. S. Keževičiui gamybos procesą stebėti ekrane padeda informacinių technologijų specialistas Robertas Ziminskis.

Gintautas Kvietkauskas pasiūlo pabendrauti su šiais vyrais, visai

ninkui. Prie kavos puodelio gal kitaip kalbėtų...“

Gamybininkai yra tokie žmonės, kad žodžių vynioti į vatą nemato reikalo, nes dirba su metalu, tvaria materijos forma. Todėl dabar ir galvoju, kad iš įvairių posėdžių, teorinių konferencijų ir mažai ką bendro su gyvenimo praktika turinčių diskusijų kartais gal visai neprošal būtų visiems drauge nuvykti į kokį mechaninį cechą, kur apdirbamas metalas, ir pasikalbėti su paprastais darbininkais, technologais ir inžinieriais. Nabejoju, kad išgirstume tegul ir paprastų, bet labai gilių tiesų, kurios ilgai posėdžiaujant ar diskutuojant apsineša dulkėmis – jas naudinga bent retsykais nupūsti.

Pati programa skylės nepragrežia

Taigi kas *Argintos* gamybos vadovo darbe sudėtingiausia? Šalia gamybos vadovo Stanislovo Keževičiaus dirbančiam informacinių technologijų specialistui Robertui Ziminskiui atrodo, kad svarbiausia įvykdyti gamybos planą – tai įmonės veiklos *alfa* ir *omega*. Gamyba automatizuota, visos sistemos veikia pagal gerai suderinto laikrodžio principą, tad, atrodytų sunku išderinti gamybos ritmą. Pačiam gamybos vadovui Stanislovui Keževičiui didžiausia problema – ir tai truputį nustebino – yra žmogiškasis veiksnys, nes viską lemia profesionalūs ir motyvuoti darbuotojai. Aštuonioliktieji nepriklausomybės metai, atrodytų, naujoje ekonominėje ir politinėje santvarkoje seniai turėjo atsisijoti grūdai nuo pelų, bet darbuotojų kvalifikacija, sąmoningumas, požiūris į darbą išlieka svarbiausiu kriterijai. Labai įdomus atsakymas, nes tik ką ceche mums atrodė, kad automatizuotoje gamyboje viską lemia puikios švediškos kompiuterinės programos *Monitor*, o žmogus tėra gamybos priedėlis. Bet paklau-

sykime, ką sako S. Keževičius: „Pati programa skylės nepragrežia, užvartų nenuima, detalės iš taško A į tašką B nenuveža...“

Mėginu susivokti subtilybėse, nes jos gali prasprūsti pro akis ir ausis. S. Keževičiui teko būti gamybos vadovu ir tarybiniais metais, tad įdomu išgirsti jo nuomonę, ar per tuos prabėgusius nepriklausomybės metus labai pasikeitė mūsų darbininkai, apskritai darbuotojai? Didžioji dalis mūsų darbininkų yra iš ano laikotarpio, kai formavosi kolektyvinis mąstymas ir kolektyvinė atsakomybė už padarytą ar nepadarytą darbą, kai vyravo nuomonė: darbas – ne vilkas, į mišką nepabėgs. Buvo me didelio bendro kolūkio dalis. Tokie ir panašūs teiginiai garsiai neta-

dabar jau gamybininkams. Deja, pagyrimo žodžių mūsų dabartinei švietimo ir aukštųjų studijų sistemai iš gamybininkų, bent jau *Argintoje* neteko išgirsti. O pretenzijų dėl pasenusių studijų programų, dėstytojų menko šiuolaikinės gamybos supratimo ir panašios kritikos teko išgirsta gana daug. Žinoma, galima užsikišti ausis ir negirdėti, kai sakomi nemalonūs dalykai. Vis dėlto turėjome kantrybės išklausti, ką šneka tie asmenys, kuriems tenka dirbti su mūsų dabartinės mokymo ir studijų sistemos parengtais specialistais. Vienu metu pasiklausęs gamybininkų buvau parašęs – aukomis, vėliau nubraukiau, paskui nutariau palikti pirminį variantą – autentiškumo dėlei.

pagal sąrašą, tai ką jis gali išmanyti apie mechaniką, jeigu nė karto nėra buvęs metalo apdirbimo ceche. Jam mechanika ir metalo apdirbimas yra gūdus miškas. Kaip tik šio mūsų pašnekėsio išvakarėse *Argintoje* lankėsi vienos kolegijos pirmakursiai, įstoję į mechanikos specialybę. Bent jau tekinimą nuo frezavimo lyg ir turėtų skirti. Išvydęs kaip programinio valdymo staklėmis tekinamą detalę aušina emulsija, drąsiausias vaikinukas ir klausia: „Ar tai su vandeniu pjaunamas metalas?..“ Kažkur girdėjo, kad esama tokių staklių.

Blusų kaustymo laikai praėjo

Gal geresni reikalai dėl kompiuterinio projektavimo, nes dabartiniai studentai nuo mažens prijungę prie kompiuterio, dirbti su klaviatūra pratinti ir mokykloje. Bet *Argintos* darbuotojai kažkodėl negiria įmonę lankusių studentų.

KAIP METALAS PAKLŪSTA VANDENIUI IR ŠVIESAI (2)

Gedimino Zemlicko nuotraukos

Prieš UAB „Arginta“ informacinių technologijų specialisto Roberto Ziminskio akis atsiveria visas gamybinis cechą

riami, bet kartais dar gyvi mūsų darbuotojų sąmonėje, bent jau tam tikros jų dalies. Ir tai galima pasakyti ne vien apie gamybą. Užtenka susirgti, kviestis greitąją pagalbą, nupėdinti į polikliniką ar atsidurti ligoninėje – iškart pamatome, ką vienos ar kitos srities darbuotojams reiškia.

Specialistai ar aukos?

Bet juk į *Argintos* įmonę ateina jauni, jau dabartinėje santvarkoje parengti specialistai, tad jų neturėtų veikti buvusios santvarkos virusai? Prieš atsakydamas S. Keževičius išlaiko ilgą pauzę, o paskui siūlo pasižvalgyti plačiau už šio cecho sienų. Kas tuos jaunuolius rengia gamybai, suteikia jiems būtinausią žinių, žodžiu, parengia profesinei veiklai? Kokia yra tų rengėjų kvalifikacija ir siekiai, pagaliau, kokius darbo kriterijus jie sugeba suformuoti tų jaunuolių sąmonėje? Kas šiandien iš profesinių techninių mokyklų ir kolegijų, taip pat aukštųjų mokyklų ateina į įmones?

Atrodo, šis gal ne visai „gamybiškai“ suformuluotas klausimas sukėlė ištisą naujų klausimų kaskadą

Taigi, kokie specialistai, pasak S. Keževičiaus, ateina į įmonę? Prie staklių jų nestatyk, nes jie darbininkais būti nesirengia – mat mokyti dirbti vadybininkais. Taip pagal diplomą, nors iš tiesų turėtų būti išmokyti bent elementarių kvalifikuoto darbininko atliekamų operacijų, bet atėjęs į cechą dažnai neskiria, kur detalė frezuojama, o kur tekinama. Dabar dažnas mokslus baigęs ir į įmonę atėjęs jaunikaitis įsivaizduoja, kad viską moka, bet tik tol, kol nereikia žinių ir įgūdžių pritaikyti praktiškai. Štai tada ir išaiškėja visos spragos. Jaunuolis iškart tik atėjęs norėtų į rankas gauti kelis tūkstančius, bet gamybai iš jo dar nedaug naudų, o juk tuos tūkstančius kažkas pirmiausia dar turi uždirbti.

Prastas profesinis parengimas priklauso nuo daugelio priežasčių, kai kurias jų mėgino atskleisti ir *Argintos* darbuotojai. Kas savaitę į šią įmonę atvažiuoja ekskursijos iš universitetų ir kolegijų. Dažnas pirmakursis apskritai nelabai supranta, kur įstojo ir kokios specialybės mokosi. Vaikinukui nusišypsojo laimė įstoti į kažkelintą pagal eilę aukštąją mokyklą, dešimtą ar penkioliktą

Šie tvirtino mokęsi projektus ir brėžinius braižyti *Autocad* ir *Solid Works* programomis, bet į rankas gavę technologinį brėžinį, nesugeba perskaityti elementarių dalykų. Vadinasi, studijos gerokai nutolusios nuo įgyjamų žinių, praktinio taikymo reikmių.

Kad tikrai taip yra, rodo ir toks pavyzdys. Ateina dėstytojas ir klausia: „Ką manote apie metalo apdirbimo įrankių projektavimą – frezų, peilių ir t. t.? Iš kokio metalo geriau gaminti, kaip apskaičiuoti atsparumą?..“ Gamybininkai susižvalgo ir nelabai supranta, kam išvis reikia tuos įrankius gaminti, jeigu užtenka atsiversti katalogą ir užsisakyti, kokių reikia. Juk ne sovietų gamybos visuotinio deficito laikai, kai be viską mokančių ir išmanančių auksarankių, sugebančių pakaustyti blusą, išvis neįmanoma buvo apsieiti. Gamybininkams keistai atrodo dėstytojas, eikvojantis jėgas aiškindamasis, kur gauti iš sukepintos keramikos kietmetaliui pagaminti reikalingą plokštelę. Šiandien reikia ne mokytis, kaip tuos įrankius gamin-

UAB „Machinery“ Lietuvoje veikiančio padalinio vadovas Juozas Jaskelvičius

UAB „Arginta“ gamybos direktorius Gintautas Kvietkauskas

nesijaudindamas, kad dėl to sutriks gamybos procesas. G. Kvietkauskas trumpam mus palieka, užeidamas į netoliese įsikūrusių technologų valdas. Galimas dalykas, kad tyčia palieka mus vienus, nes ceche neatsargiai mestelėjau frazę: „Žinoma, prie jūsų gamybos vadovas kalbės kaip kad reikia įmonės savi-

grūdai nuo pelų, bet darbuotojų kvalifikacija, sąmoningumas, požiūris į darbą išlieka svarbiausiu kriterijai. Labai įdomus atsakymas, nes tik ką ceche mums atrodė, kad automatizuotoje gamyboje viską lemia puikios švediškos kompiuterinės programos *Monitor*, o žmogus tėra gamybos priedėlis. Bet paklau-

Visa tai sukėlė 1926 m. perversmą. Jame kaip bendraminčiai dalyvavo tautininkai, krikščionys demokratai ir ateitininkai. Kadangi tautininkai buvo silpni, nesusitarę dėl pozicijų, krikdemai atkritę, manydami, kad tautininkai neišsilaisys be jų. Apsiriko. Tokie mano paties įspūdžiai.

Ką manote apie klerikalizmo pavojų to meto Lietuvoje? Ar jis turėjo realaus pagrindo?

Mano galva, turėjo. Kunigai darė didelę įtaką politikai ir valstybei. Matyt, būta tokių, kurie perdėjo naudodamiesi savo įtaka. Tačiau jų dalyvavimas tada buvo neišvengiamas, nes stigo inteligentų.

Mykolas Krupavičius buvo kunigas, bet vargu ar kam kyla mintis jį pavadinti klerikalizmo atstovu.

M. Krupavičius buvo nuostabus politikas. Užtektų prisiminti, kokią pažangią žemės ūkio reformą jis su bendraminčiais diegė Lietuvoje. Sumažino dvarininkų žemes, kurios į jų rankas pateko iš baudžiauninkų ir valstiečių. Net ir su dvarininkais buvo pasielgta teisingai – už paimtą iš jų žemę buvo kompensuota. Savanoriams buvo duodama žemės ir mokamos pašalpos. Pasitaikydavo tokių, kurie, gavę žemės, ją prашvilpdavo, taip pat ir pašalpą. Todėl priimtas sprendimas pašalpas duoti dalimis, kai pasistatomas namas, ūkiniai pastatai. O M. Krupavičiui reikia atiduoti visą jam deramą pagarbą už jo nuveiktus darbus.

Kai mokomasi iš blogų pavyzdžių

Matyt, kalbėdami apie M. Krupavičiaus vykdytą žemės reformą, neturėtume pamiršti ir popiežiaus Leono XIII garsiosios enciklikos „Rerum novarum“. Joje buvo siūlomi būdai, kaip Bažnyčia turėtų ginti darbo žmonių interesus ir taip juos atplėsti nuo plintančio komunizmo bei socializmo idėjų.

Man sunkiau būtų komentuoti Leono XIII encikliką, bet akivaizdu, kad Bažnyčia buvo užėmusi aiškia poziciją darbo žmogaus pusėje. Kiek ta enciklika paveikė M. Krupavičiaus žemės reformą, man sunku pasakyti. Reforma buvo aiškiai nukreipta prieš dvarininkiją. Tai buvo ir Lietuvos valstybės, liaudies politika. Be to, teisėta, nes niekas nebuvo apiplėštas – dvarininkams už jų nusavintą žemę buvo išmokėtos kompensacijos. Tiesa, galima suabejoti, ar viską kompensavo. Žemvaldžių žemės plotas buvo apribotas, o to šiuolaikinėje Lietuvoje, deja, nėra.

Kodėl nepasimokoma iš gerų pavyzdžių?

Todėl, kad tie, kurie grobia žemę, ieško blogų pavyzdžių ir iš jų mokosi. Manau, kad tai 50 sovietinės okupacijos metų padariniai. Intelligencija, intelektualai ir platesnio akiračio žmonės nėjo į politiką, tą veiklos sritį atidavė kitoms rankoms, kurios kartais vedamos ne visai patriotinių ir sąžiningų širdžių. Visuomenėje buvo skleidžiama nuomonė, kad politika – tai nešvarus „biznis“. Ir išties taip gali atrodyti, nes nešvarūs žmonės aktyviausiai joje dalyvavo. O švarūs nėjo.

Kodėl nėjo? Tie, kurie pamėgino eiti, bemat buvo apšmeižti, primintos jų būtos ir nebūtos nuodėmės, kone kiekvienam buvo prikišamas kolaboravimas su sovietų valdžia, ar net kai kuriomis tos valdžios struktūromis. Pamėgink nekolaboruoti, jeigu dirbi valstybės tarnyboje ir iš tos valdžios

gauni algą ar dar kokią privilegiją – mokslo laipsnį, valstybės premiją. Buvo mėginama supriešinti aktyviausius, talentingiausius žmones. Tik nežinia, ar tai buvo sąmoninga veikla, ar savaiminis procesas.

Bet kas inteligentams trukdė šviesti savo aplinką, sakyti teisybę? Tai jų kaltė, nes nesugebėjo užsitikrinti paramos, suorganizuoti tautiečius, kurie juos palaikytų. Vienas generolas neina į karą, jo jėga – pulkai ir divizijos. O ir savo karių niekas iškart nesiučia į mūšį, iš pradžių juos apmoko. Juk į politiką buvo einama iš karto. Kai kur ir Amerikoje buvo „šimtaprocentininkų“, panašiai kaip Lietuvoje.

Kas tai yra?

Tai tie, kurie reikalauja, kad kiti būtų tokie pat, kaip aš, kaip kad aš noriu. Jei neatitinka visus šimtu procentų, su jais nebendruoja. Bet juk praktiškai tokių „šimtaprocentinių“ nėra ir neturėtų būti. Manęs niekas nekankino, kažkaip išsikaukau, nors buvau visai netoli prie suėmimo ir išdavystės pagundos. Laimė, anksti suvokiau komunizmo kerų ir ideologijos pavojų. Mėgino patraukti į komunistų pusę, bet pavyko išsisukti. Žinoma, man padėjo tai, kad per pagrindinį žinojau, jog bet kurią dieną rusus puls vokiečiai. Suprantu, kad to „liuksuso“ neturėjo iškilnesni žmonės, gyvenę 50 metų okupacijos neviltyje ir spaudžiami šlykščiausio melo ir dvasinio bei ekonominio prievartavimo sėtoniškoje sistemoje.

Bet Jūs pogrindžiui nepriklausėte? Beje, apie kokią pogrindį kalbame?

Pogrindžio organizacijų buvo daug. Taip pat nacių okupacijos metais informacijos gaudavau iš įvairių šaltinių. Nė vienai tų organizacijų formaliai nepriklausiau, priešai nebuvo davęs, bet teko dirbti ir rizikuoti savo laisve, nes bendradarbiau su Lietuvos laisvės sąjunga. Aš nepasitikėjau tos organizacijos slaptumu, konspiraciniais jos narių gebėjimais, ir tai man trukdė įstoti į jos narius.

Kas Jums sukėlė tokį nepasitikėjimą?

Kad ir toks atvejis. Man, elektrikui, skambina inžinierius chemikas, regis, Jurgis Lelėjevas, kurį gerai pažinojau, jis platino slapta spaudą, parūpindavo spausdinimui dažus ir viską, ko reikia. Tą kartą reikėjo spausdinti *Laisvės kovotojų* ir nebuvo kam, tai Lelėjevas skambino man, nors formaliai nepriklausiau tai organizacijai, kad nueičiau parašyti „chemijos paskaitų užrašus“. Tegu ir žinojau daug ką, bet man tokia „konspiracija“ kėlė nepasitikėjimą. Įdomu, kad Lelėjevas dirbo įmonėje, kuri Vokietijos Vermachtui gamino baterijas radijo aparatams. Kai gestapas norėjo jį suimti, patys Vermachto karininkai slapstė Lelėjevą. Štai kokie dalykai.

Beje, per mane į Raseinių apskritį eidavo tie pogrindžio laikraščiai. Tekdavo per inžinierių Vincą Žemaitį iš ten gautus pinigus perduoti kitam sąmokslininkui inž. Jonui Jurkūnui. Kad mane įtraukė į tą veiklą, tai gerai, bet kad telefonu skambina ir dar adresą pranešė, kur reikia spausdinti! Štai tas mane pribloškė.

Nenuėjote, kur buvote prašytas?

Nuėjau, nes nedrįsau pasirodyti bailiu. Žinojau, kad gestapas klausydavosi telefono pokalbių, o gestape tarnavo ir lietuviai. Ko gero, ir jie „ne viską išgirdavo“.

Bus daugiau

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

Gedimino Zemlicko nuotrauka

Fizikos instituto Taikomųjų tyrimų laboratorijos skyriaus vedėjas dr. Gediminas Račiukaitis

Atkelta iš 13 p.

dintis, bet kaip jais naudotis. Kaip du laivai jūroje išsiskiria šiuolaikinė gamyba, technologijos ir mūsų studijų programos aukštosiose mokyklose. Plika akimi matyti, kad suderinamumo nėra.

Pokyčiai turi prasidėti nuo dėstytojų

Argintos vadovai tvirtina mielai priimą į gamybinę praktiką studentus ir dėstytojus, bet stebisi, kad ne visos aukštosios mokyklos skuba pasinaudoti tokia galimybe. Jeigu studentas laboratorinį darbą atliktų su programinio tekinimo staklėmis, lazerinio ar vandens čiuurkšle pjovimo staklėmis, visai kitaip pajustų šiuolaikinės gamybos galimybes, kitaip suvoktų savo darbo prasmę. Bet teisingi ir Fizikos instituto Taikomųjų tyrimų laboratorijos skyriaus vedėjas dr. Gediminas Račiukaitis: geri pokyčiai pirmiausia turi prasidėti nuo pačių dėstytojų, tik tada galima tikėtis, kad keisis ir studentų požiūris į studijas, įgyjamą profesiją ir motyvacija. Niekas nepasikeis, kol neįvyks pokyčių dėstytojų ir profesūros galvose. Aiškiai nepakankamas argumentas, kad

Žvilgsnis į UAB „Arginta“ gamybinį cechą

universitetai, kitaip negu kolegijos, nerengia specialistų konkrečiai darbo vietai. Jai ir neturi ruošti, bet specialistus parengti privalo.

Iš *Argintos* vadovų aiškinimų supratau, kad įmonė 5–7, net iki 10 studentų gali nuolat priimti į praktiką kaip darbininkus, programinių staklių operatorius ir į panašius darbus. Sudėtingų įrenginių jiems, aišku, negalima patikėti, bet šalia patyrusio operatoriaus jie išmok-

Akis paganyti taip pat svarbu

Gamybininkai džiaugiasi, kad į praktiką *Argintoje* ateis kolegijos dėstytojos, kurios, apsilankiusios įmonėje suprato, kad be tokios praktikos neišsivers. Būtent dėstytojai pirmieji ir turėtų ateiti pasipraktikuoti, kartu padaryti gal ir kai kuriuos tiriamuosius darbus, laboratorinių ar praktikos darbų užduotis savo studentams. Dėstytojai pirmiausia turi pačiuo pinėti šiuolaikinėje įmonėje gaminamus gaminius, susipažinti su gamybos procesais.

Patys gamybininkai lyg ir nelieka pasyvūs stebėtojai. Štai G. Kvietkauskas pasistengė, kad *Sandvik* bendrovės katalogai, skaidrės, mokymo programos pasiektų universitetus ir kolegijas. Deja, mūsų aukštosiose mokyklose dar labai daug inertiškumo, dėstytojai kaip įpratę skaityti pa-

KAIP METALAS PAKLŪSTA VANDENIUI IR ŠVIESAI (2)

tų dirbti, stebėti gamybos procesus, atlikti elementarias operacijas. Svarbiausias tokių praktinių rezultatų – jaunas žmogus pamato, kaip sprendžiamos darbo eigoje kylančios gamybinės problemos. Juk tokių praktiškų dalykų nei vadovylyje išskaitys, nei dėstytojas išaiškina. Jaunuo liai ne iš brėžinių, bet ceche pamato, koks naudojamas gamybinis žaliavų asortimentas, kaip jos užsakomos, kokios ten sijos, vamzdžiai. Tada jiems paprasčiau atlikti ir projektines užduotis. Kelias į vadybininko diplomą juk taip pat turėtų vesti bent per elementarių darbininkiškų profesijų įsisavinimą. Gal ir ne geriausia programa priminti tarybinius laikus, kai kiekvienas moksleivis įgydavo tam tikrą darbininkišką kvalifikaciją. Bet jie bent jau turėjo supratimą apie gamybą.

UAB „Arginta“ gamybos vadovas Stanislovas Keževičius ir dr. Vidimantas Kabelka

skaitas iš senų konspektų, taip ir tęsia, nes kitokių, matyt, neturi ir nelabai stengiasi įsigyti.

UAB *Machinery* Lietuvoje veikiančio padalinio vadovas Juozas Jaskelvičius pateikė savo asmeninės patirties pavyzdį. Kai kurie jo buvę bendrakursiai iš senosios KPI laikų dabartiniame Kauno technologijos universitete dėsto studentams, o vienas net vadovauja katedrai. Rugsėjo 17–22 d. Tarptautiniuose Hanoverio parodų rūmuose Vokietijoje vyko didžiausias ir reikšmingiausias pasaulyje metalo apdirbimo technologijų ir inovacijų forumas *EMO Hannover 2007*. Pasiūlius vykti į šią išspūdingą naujausios įrangos ir technologijų parodą, universiteto dėstytojai, aišku, nevažiavo. Vienam asmeniui būtų kainavę 900 litų, universitetas tokių pinigų neskyrė, nes neturi numatęs tokiems tikslams. Verslininkus ir gamybininkus tai stebina: neįstengia nuvažiuoti dėstytojai, kurie patys universitete rengia mašinų projektavimo specialybės studentus! Vis dėlto J. Jaskelvičius vieną savo buvusį dėstytoją prikalbino važiuoti, ir šis grįžo plačiai išplėstomis akimis, kupinas įspūdžių. Aišku viena: nesuvokiant pasaulinių gamybos tendencijų, nesusipažįstant su naujausiomis technologijomis šiandien neįmanoma rengti būsimuosius inžinierius. Lyg ir akiuvaždi tiesa, bet kartais ji nutolsta nuo mūsų konkrečių kasdienių darbų. Vienas kitas išorinis postūmis reikalingas, kad grąžintų prie tiesos momento patirčių.

Bus daugiau

